

מעדני כת

משיעוריו של הגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א

פרשת משפטים תשפ"ג שנה רביעית גליון 177

בענין להשתמש בתולדה שנעשה ממעשה שבת בחמום חלה שנעשה על ידי מלאכה דאורייתא של גוי

וש"א דלא כט"ז שמחמיר בזה, וכ"ש שאין לאסור התבשיל שנתבשל בזה האש, עכ"ל, ומש"כ וכ"ש שאין לאסור התבשיל שנבשל בזה האש כוונתו לכאורה למאי שהשיגו המזון והמאמר מדרדי והנהר שלום שהתבשיל בוודאי מותר שלא נעשה באיסור דמה שנשתמשו במעשה יו"ט אין לאסור והתבשיל אינו המעשה עצמו אלא שימוש במעשה יו"ט, ולכן סיים דבריו דכ"ש שהתבשיל עצמו אסור ונראה דס"ל דמה שנעשה במעשה שבת מותר לכ"ע.

ולפי זה הכא בנידו"ד היה נראה להתיר לאכול את החלות המחומומות מטעם דהחמום הוא רק תולדה ממעשה שבת ואינו איסור מעשה שבת בעצמו.

אמנם בתשובות הרשב"א הביאו הב"י סי' רנ"ג נשאל בנכרי שהדליק את האש עבור ישראל וחימם ע"ג קדירה באופן שלא היה איסור בישול באותה הקדירה וכתב שאסור לאכול את התבשיל, ולדבריו נראה שגם מה שהתבשל ע"י מעשה שבת אסור באכילה.

יבואר דבתבשיל שנתבשל במעשה שבת על ידי נכרי אסור

אכן בתשובת הרשב"א מכת"י סי' י"ח נוסף בו עוד גרגיר וז"ל ואפשר שיש לגזור ולאסור במה שנעשה על ידי גוי על דעת ישראל יותר ממה שעשה ישראל בעצמו, לפי שהתקלה יותר מצויה בו, דיותר מצוי שיאמר הישראל שידליק או שיבשל או שיביא לו ממה שיעשה הוא בעצמו, וכן נראה מפשטן של שמועות, וכן דן מורי בכיצא בזה, ודברים של טעם הם, עכ"ל.

ומבואר מדברי הרשב"א דאף שהיה מקום להקל במעשה שבת שעשה ישראל וכמו שהקילו האחרונים הנ"ל לענין מעשה יו"ט, מ"מ בנכרי החמירו חז"ל יותר כיון דאינו נראה כ"כ איסור שהרי הוא עצמו אינו מצווה על השבת, ומטעם זה אסור במעשה שבת של נכרי עד בכדי שיעשו מה שלא עשו כן במעשה שבת שעשה ישראל, ולכן נמי יש להחמיר בתולדה ממעשה שבת של נכרי טפי ממעשה שבת של ישראל.

ולפי בנידו"ד אין מקום לכא' להתיר מטעם דהוי תולדה ממעשה שבת, דהרי בנידו"ד דאיירי במעשה נכרי כמו באופן דאיירי ביה הרשב"א יש להחמיר.

ויעוי בארחות שבת ח"ג סי' ד שהביא דברי המנח"ש שהאריך בענין אם נאסר תולדה ממלאכת שבת, והביא שם מדברי המג"א סימן תקי"ח לענין נכרי שפתח בור בשבת ורוצים להנות מלפתות שהיו בבור דכה"ג אסור וכתב דאפשר דחשיב כה"ג שנעשה מלאכה בגוף החפץ כיון שבלא פתיחתו את הבור לא היה אפשר להגיע לאותם הלפתות, וחשיב כמעשה בלפתות עצמו יעו"ש.

ונפ"מ בזה לענין פתיחת בקבוקים בשבת שהוא ספק דא' ואם פתחו בשבת לא נוכל לומר דלא נעשה מעשה איסור במשקה שבתוכו, ויש להאריך בזה, אבל סוף דבר דלכא' לדברי הרשב"א אסור בנידו"ד להנות מתולדה מעשה שבת של הנכרי.

יבואר אם אמרינן עשה דוחה ל"ת לאיסור מעשה שבת

והיה מקום לדון להקל דכיון דהיו נצרכים לחלות אלו לצורך סעודה שלישית שלא היו להם חלות אחרות, וא"כ יש לדון דאית עשה דרבנן של סעודה שלישית וידחה ל"ת של איסור מעשה שבת מנכרי, וכדרך שהתיר השע"צ לאכול מעט אחרי השקיעה סעודה שלישית משום דאית עשה דסעו"ש ודחי ל"ת של לאכול קודם הבדלה, והארכנו בזה בכמ"ד.

אמנם הכא לענין עדול"ת באיסור אכילה הוא תלוי בנידון האו"ש בהל' חמץ ומצה דנקט דלא אמרינן עדול"ת לענין אכילת איסור, אך הביא דהירושלמי נקט דיש בכה"ג עדול"ת כמו לענין חדש אך הוא תלוי אם הוא איסור גברא או חפצא ובשאלת אריה סימן צ"ו ס"ל דגם באיסור אכילה אמרינן עדול"ת, ויל"ע במעשה שבת מה גדר איסור, ואמכ"ל.

בכה"ג קדירה ע"ג האש שמא יבוא לחתות ואין האיסור בהנחה עצמה ולהכי לא מהני מה שנעשה על ידי גוי, ואבאמ"ל.

ב ז"ל המור וקציעה שם ומאי דמדמי בשול באור זה שנוול ב"ט למבשל בשבת כו', זר מאד, וטעות גדול, שאפי' א"ת שעשה איסור דאורייתא באור זה שהוציא יש מאין (לשולו של ט"ז) אין בזה טעם לאסור אפילו הבשול בו לכתחילה, כ"ש איסור הנאת התבשיל שנתבשל על ידו בדיעבד שאין לו מקום כלל, כי איסורא דעבד עבד, מ"מ הבשול ב"ט מותר ומצוה הוא, ואין זה אש של הקדש שיאסר בהנחה, עכ"ל.

ונשאלתי במשפחה שהיו רגילים שבכל שבת אחה"צ מניח גוי תבנית הפוכה"י על הפלטה וע"ג התבנית היה מניח חלות לחמם לקראת סעודה שלישית, ואירע פעם אחת שלא הדליקו את הפלטה באותה שבת מחמת שלא היו בשאר הסעודות בביתם ורק סעודה שלישית באו לאכול בביתם, וכשבאו ליטול ידיהם לסעודה שלישית ראו שהגוי נהג כמנהגו בכל שבת וכיון שלא היתה הפלטה דולקת הדליקה בשבת והניח עליה את התבנית ועל גבה הניח את החלות וכעת החלות מחוממות היטב ככל שבת, ושאלו האם מותר להם לאכול אותם החלות שחימם הגוי לצורך ישראל שהוא אינו אוכל מהם כל עיקר.

יבואר אם חלות שהתחממו באש שנעשתה בשבת אם נאסרו באכילה

והנה במשנה בשבת דף קכ"ב איתא דאסור לישראל להנות ממלאכה שעשה עבורו הגוי שלא עשה כן גם לצורך עצמו, והביאו על כך ג' דוגמאות, בדלה עבורו מים מן הבור, ובהדליק עבורו את הנר, ובבנה לו כבש לילך מן הספינה ליבשה, וא"כ לכא' הכא נמי אסור להנות מאותו החימום שחימם הגוי את החלה שהרי הגוי אינו נהנה כלל מאותו חימום ולא עשאו אלא לצורך ישראל, אבל מ"מ אחרי שנצטנן מותר לו לאכול את החלה דרך היכא דציווה ישראל לנכרי בשבת לחמם עבורו אסור לו להנות מאותו מעשה כל עיקר כמבואר ברמ"א סימן רנ"ג ס"ה, אבל היכא דעביד הנכרי אדעתא דנפשיה מותר להנות ממנו אחרי שצטנן כמבואר כל זה במ"ב סימן רנ"ג ס"ק צ"ו, אך בנידו"ד אם ימתנו עד שצטננו החלות יעבור זמן סעודה שלישית, והשאלה האם יש מקום להתירם לאכול כשהם עדיין חמים.

והנה יל"ד האם אסור להנות נמי מתולדה ממעשה נכרי בשבת, וכגון נכרי שעשה פטיש בשבת ואח"כ שבר בו אגוזים, האם מותר לאכול האגוזים שהרי הפטיש אסור בהשתמשות בשבת משום שנעשה באיסור, אבל האגוזים לא נעשו אלא באיסור שהשתמשו במעשה שבת האם האגוז נאסר בזה באכילה, שהרי באגוז לא נעשה מעשה שבת אלא הפטיש נעשה באיסור והאגוזים אינם אלא תולדה מן מעשה שבת ואפשר שזה לא נאסר.

והכי נמי בנדון דידן שהרי הפלטה נאסרה בהשתמשות שנעשה באיסור לצורך ישראל אבל החלות לא הונחו באיסור אלא באיסור השתמשות במעשה שבת אבל אפשר שבזה אינו נאסר בדיעבד, ולכא' הוא מחלוקת גדולה בין האחרונים.

יבואר פלוגתת האחרונים במעשה יו"ט

הנה בט"ז בהל' יו"ט סי' תקכ"ב כתב שישאר שהדליק אש חדשה ביו"ט דהיינו שהוליד אש ביו"ט אסור להשתמש באותה האש, ועוד שאם אח"כ בישלו באותה אש קדירה אסור לאכול מאותו תבשיל, ובמשנ"ב בבה"ל סי' תקכ"ב הביא שנהלקו הראשונים האם נאסר מעשה יו"ט כמו שאסור מעשה שבת, דמעשה יו"ט להרבה ראשונים לא אסרוהו דשבת חמירא אבל יו"ט דקיל לא אסרו בו מעשה יו"ט וכן נקט השו"ע סוף סימן תקכ"ז וכ"כ המגן אברהם סימן תקכ"ב בשם הרב המגיד ועוד אחרונים, וכן מסיק שם במ"ב סימן תקכ"ב ס"ק ד'.

יבואר פלוגתת האחרונים בתבשיל שנתבשל במעשה יו"ט

והנה בבה"ל שם כתב וז"ל עיין במ"ב לענין דיעבד דמותר להשתמש בהן כן משמע מהרה"מ וכ"כ הרדב"ז בשם הרשב"א וכן הסכימו האחרונים הב"ח וזמ"א וא"ר

* והנה האם מותר לנהוג כן, במשנ"ב סימן רנ"ג ס"ג בבה"ל כתב בשם הפמ"ג דמותר להניח תבשיל שאין בו איסור בישול על גבי קדירה מלאה המונחת ע"ג האש, אבל בתבנית ריקה לדבריו לכא' אין היתר אלא כשהיה מונח על גבי האש ולהחזירה ע"ג אבל הנחה בתחלה אסור בכה"ג, אבל יש פוסקים שהתירו משום שהפלטה עצמה היא הכר כיון שאין רגילים לבשל בה, ועוד יש הכר שמניח ע"ג תבנית וכה"ג מותר גם הנחה לכתחלה, והיה מקום לומר שעל ידי גוי מותר משום אמירה לעבו"ם בשבות במקום מצוה וכ"כ בבה"ל סוף סימן רנ"ג בשם הברכי יוסף, אמנם לדעת החו"א לא מהני לצרף להקל מה שנעשה זה ע"ג גוי, כיון דהאיסור בחזרה הוא בעצם המצב שמונח

ואפשר עוד דאיסור מעשה שבת לא התירו לו לצורך מצוה, דהא בכל גוונא הוא עונג שבת ואעפ"כ אסורו חכמים, וא"כ ע"כ דלא התירו לצורך מצוות עונג שבת דהוה מה שאסרוהו.

יבואר דכל שהיה ראוי לאכילה אע"פ שנתחמם והושבח מותר באכילה

אמנם נראה דיש להתיר לאכול את החלות מטעם אחר, דהנה ברמ"א סי' רנ"ג סעיף ה' כתב וז"ל וכל הדברים שאסור לעשות מדברים אלו, אסור לומר לאינו יהודי

לעשות. לכן אסור לומר לאינו יהודי להחם הקדירה אם נצטנן ואם עשה כן, אסור לאכול אפי' צונן אמנם אם לא נצטנן כ"כ, שעדיין ראויים לאכול, אם חממו אותו האינם יהודים מותרין לאכול, עכ"ל.

ומבואר דכל שהיה ראוי לאכול אע"פ שחממו האיני יהודי מותר באכילה וא"כ הוא הדין בחימם החלות אע"פ שהושבחו בחמימות מכל מקום כיון שהיה ראוי לאכילה הרי זה מותר באכילה אפי' בחמימותו.

בעניין גדר מצוות קידוש בשבת ואם הקידוש מוסיף קדושה על השבת

יבואר דעת הרמב"ם דאין דין תוספת שבת ויכול לקדש מבעוד יום

עוד חידש הרמב"ם דיכול לעשות קידוש גם קודם כניסת השבת, והרמב"ם היה מוכרח לומר חידוש זה, דהנה ברמב"ם בהל' שבת לא הזכיר כלל דין תוספת שבת, וכתב הכס"מ בפ"ה מהל' שבת ה"ג דהרמב"ם סובר דאין דין תוספת רק ביום הכיפורים, אבל בשבת אין תוספת אפילו מדרבנן, וא"כ תיקשי להרמב"ם הא דאמר בברכות דף כ"ו מתפלל אדם של שבת בער"ש ואומר קדושת היום מבעוד יום, והרי אין תוספת שבת ואיך יכול לקדש על השבת מבעוד יום, ולהכי הוצרך הרמב"ם לומר דיכול לעשות קידוש אף קודם כניסת השבת, וז"ל בפכ"ט ה"א יש לו לאדם לקדש על הכוס ער"ש מבעוד יום אע"פ שלא נכנסה השבת, וכן מבדיל על הכוס מבעוד יום אף על פי שעדיין היא שבת, שמוצת זכירה לאמרה בין בשעת כניסתו וביציאתו בין קודם לשעה זו כמעת. עכ"ל.

ולכא'ו גם בזה הרמב"ם אויל לטעמיה, דאם ענין הקידוש הוא כמו שפירש הרמב"ם שצריך לקדש את השבת, איך שייך לקדש את השבת ועדיין חול הוא אצלו והשבת אינה מקודשת עדיין, אלא דהרמב"ם אויל לטעמיה שפירש דאין ענין הקידוש לקדש את השבת אלא רק לומר דברי שבת וקידוש, ולהכי שייך לומר דאפשר לעשות קידוש גם קודם כניסת השבת, דסגי שיאמר את הדברי שבת וקידוש סמוך לשבת.

יבואר מחלוקת הרמב"ם והראב"ד אם בקידוש של יום אסור לאכול קודם קידוש

עוד כתב הרמב"ם דקידוש של יום שוה לקידוש של לילה שצריך לקדש במקום סעודה ואסור לאכול קודם קידוש, וז"ל בפכ"ט מהל' שבת הל' ו' ומצוה לברך על היין ביום השבת קודם שישעור סעודה שניה, וזה הוא הנקרא קידושא רבא, במכר בורא פרי הגפן בלבד ושונה אחר כך יכול ידיו ויטעור, ואסור לו לאדם שיטעום כלום קודם שיקדש, וגם קידוש יום לא יחיה אלא במקום סעודה. עכ"ל.

והראב"ד שם בהשגות כתב וז"ל א"א בחיי ראשי אם מסבא אמרה לא סבר מימיו סברא פחותה מזו, ולפי שקראוהו קדושא רבא יצא לו, ואינה כלום, שכבר נתקדש היום בכניסתו על היין קודם שיטעום ואילו בא לקדש ביום על הפת מי לא מקדש ותחשב המוציא במקום ברכת היין ויאכל, וכשדרשו (פסחים קו) אין לי אלא בלילה ביום מניין אסמכתא היא דעיקר קידושא בלילה כתיב מדכתיב את יום ולא כתיב ביום א"נ דאי לא קדיש בלילה קאמר. עכ"ל.

יבואר דנחלקו הרמב"ם והראב"ד בביאור חובת קידוש היום

ובביאור פלוגת הרמב"ם והראב"ד נראה דפליגי בגדר קידוש היום, דהנה בפשוטו צריך לבאר מהו העניין בקידוש זה, דהא אין מברכים שום ברכה על כוס זה

חוץ מבפכה ג', וא"כ צ"כ מהו גדרו וביאורו של קידוש זה. **ומצינו** בזה בראשונים שתי ביאורים, הראון בפסחים דף כ"ב מדפי הרי"ף כתב וז"ל אלא משום שכבוד יום עדיף מכבוד לילה, ראו חכמים לעשות ביום זכר לקידוש והיינו בפכ"ג ותו לא, שהוא התחלת קידוש של לילה, ועוד שלפי שאין אומרים שירה אלא על היין, כיון שמברכין על היין תחילה שלא בדרך שאר הסעודות הוי כעין שבת ושירה לקדושתו של יום, ומשום דלא הוי אלא מדרבנן לא ראו להאריך בו יותר, כדי שלא להשוותו לקידושא של לילה וקראוהו קידושא רבא וכו', עכ"ד. וכן יעוי' ברשב"ם פסחים דק"ו א' ש' דהוא ענין שירה על היין, ע"ש.

אמנם במהר"ם חלאווה בפסחים דק"ו. כתב על ענין קידוש היום וז"ל שאין זה קידוש שכבר נתקדש היום וכו' אלא שחכמים תקנו לקבוע סעודתו על היין, וכ"כ במאירי שם שאף היא לכך תקנה שיהא היום מתקדש על ידו להיות סעודתו חשובה כשהיא נקבעת על היין.

ומבואר דפליגי בגדרו של קידוש היום, דהר"ן והרשב"ם פירשו דקידוש היום הוי כמו קידוש של לילה, ועניינו של קידוש היום הוא גם לומר שבת ושירה על קדושתו של יום, אלא שסגי בברכת פכ"ג לחוד ובזה לבד איכא שבת ושירה לקדושתו של יום. אבל המהר"ם חלאווה והמאירי פירשו דקידוש של יום חלוק מקידוש של לילה, דקידוש

להקדשו, וז"ל ע"כ גם לענין שבת תלוי בזה לפמש"כ בעלי התוס' הנ"ל דהמצוה לקדש את השבת הוא כמו המצוה להקדש את הבכור, ויעיין מה שהארנו בזה בגליון במדבר תשפ"ב. ^ה ולשיטת הרמב"ם הבדלה נמי מדרא' כמו קידוש דתרווייהו בכלל זכור את יום השבת לקדשו, והנה נחלקו הראשונים אם נשים חייבות בהבדלה דהא בכל מצוות עשה שהיו ג' נשים פטורות, אך לדעת הרמב"ם דחייב הבדלה הוא ממצוות השבת שהוא בכלל זכור את יום השבת לקדשו שפיר יש לחייב נשים בהבדלה כמו דילפינן להקיש איש ואשה לקידוש היום מהא דאתקש זכור לשמור, וכיון דהבדלה נמי בכלל זכור את יום השבת לקדשו אשה נמי בכלל חייב זה, ובשו"ע סי' רצ"ו סעי' ח' הביא שתי דעות בזה ועי' במ"ב שם דלדעת הרמב"ם ודאי נשים חייבות והוא כמשנ"ת.

מצוות קידוש היא מצוות עשה דאורייתא, וילפינן לה מקרא האמור בפרשת יתרו זכור את יום השבת לקדשו, ודרשו בגמ' בפסחים דף ק"ו א' וזכרוהו על היין.

והנה לישנא דקרא זכור את יום השבת לקדשו משמע שהמצוה היא לקדש את השבת, וצריך להחיל איזה שהוא חלות קדושה על השבת, ולכא'ו הרי השבת קדושה ועומדת, ומה שייך שהאדם יקדיש את השבת ויוסיף בה קדושה, הא היא קדושה מאליה. ומצאנו בזה שתי שיטות בראשונים בביאור דבר זה, ולכא'ו יש בזה כמה נפ"מ, והראשונים אוילי בזה לטעמייהו, ויבואר א"ה.

יבואר פלוגת הרמב"ם והראב"ן בביאור חובת קידוש של לילה

הנה ברמב"ם ריש פכ"ט מהל' שבת כתב וז"ל מצות עשה מן התורה לקדש את יום והשבת בדברים שנאמר זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכירה וזכירת שבת וקידוש וכו' עכ"ל. מבואר דהרמב"ם פירש דבאמת מצוות קידוש אינו להקדיש את השבת, אלא המצוה היא לזכור את השבת בדברי שבת וקידוש, ואמר כלומר דהיינו שאינו כפשוטו אלא לומר דברי שבת וקידוש.

אבל ברמב"ן עה"ת בפרשת יתרו מבואר דפירש דמצוות קידוש היא כעין הקדש שמקדיש את השבת, דכתב וז"ל אבל לרבותינו עוד בו מדרש ממלת לקדשו, שנקדשהו בזכרון, כענין וקדשתם את שנת החמישים שנה (ויקרא כ"ה), שהוא טעון קדוש ב"ד לומר ביובל מקודש מקודש, אף כאן צוה שנזכר את יום השבת בקדשנו אותו. עכ"ל. הרי דהשוה הרמב"ן את מצוות קידוש בשבת לקידוש יובלות, ובקידוש יובלות הרי הוא מקדש את השנה, כלשינא דקרא וקדשתם את שנת החמישים שנה, וברש"י בר"ה דף ח' ב' כתב וז"ל כששנת יובל נכנסה מצוה על בית דין לומר מקודשת השנה עכ"ל, הרי דבקידוש יובלות הב"ד מקדשים את השנה, ומדעוהו קידוש בשבת לקידוש יובלות מבואר דס"ל להרמב"ן דגם בקידוש בשבת הרי הוא מקדש את השבת, ואין זה רק הזכרת דברי שבת וקידוש.

יבואר דעת הרמב"ן דמצוות קידוש הוא דומה למצוה להקדיש בכור

אך צריך ביאור דעת הרמב"ן וכנ"ל דמה שייך להקדיש את השבת הא השבת קדושה ועומדת, ומצאנו בזה דברים לבעלי התוס' בפרשת בראשית שכתבו דהא דכתיב זכור את יום השבת לקדשו עניינו דכמו שיש מצוה להקדיש בכור אע"פ שמאליו הוא קדוש הכא נמי אע"פ שהשבת כבר קדושה מ"מ יש מצוה להקדיש את השבת.

ומבואר דנחלקו הרמב"ם והרמב"ן בגדר מצוות קידוש, דלדעת הרמב"ם המצוה היא לזכור את השבת בדברי שבת וקידוש, ולדעת הרמב"ן המצוה היא שיקדש

את יום השבת.

והנה בדברי הרמב"ם מבואר ג' חידושים בהל' קידוש, ונראה שבכל זה אויל הרמב"ם לטעמיה דמצוות קידוש היא רק לזכור את השבת בדברי שבת וקידוש.

יבואר דעת הרמב"ם דמצוות הבדלה ומצוות קידוש ענינם שוה

דהנה ברמב"ם שם כלל במצוות קידוש גם מצוות הבדלה וז"ל מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים שנאמר זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכירה וזכירת שבת וקידוש, וצריך לזכרה בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה. עכ"ל. ומבואר דס"ל להרמב"ם דמצוות הבדלה שוה למצוות קידוש, וענין אחד להם, ומהך קרא דילפינן מצוות קידוש ילפינן נמי מצוות הבדלה, דהן בכניסת השבת והן ביציאת השבת צריך להזכיר דברי שבת וקידוש.

ולכא'ו כל זה שייך רק לפי מה שפירש הרמב"ם דמצוות הקידוש הוא לזכור את השבת בדברי שבת וקידוש ולמד הרמב"ם דענין זה שייך בין בכניסת השבת ובין ביציאת השבת, אבל לפירוש הרמב"ן דמצוות קידוש ענינה לקדש את השבת אין זה שייך כלל להבדלה, דלא שייך לקדש את השבת כשהשבת כבר יצאה ואיננה.

² וכעני' כתב בשו"ת שואל ומשיב רביעא ס' ר"א, וז"ל במה דצריך לקדש את השבת וכו', לכאורה צריך ביאור, למה צריך לקדוש כלל, הא הוא מקודש ועומד, ולפענ"ד נראה דהדרב דומה לבכור דקדוש מרחם, ואפ"ה בעי לקדשו, ואף דנחלקו בזה בעריכין דף כט' ועין בטוש"ע יו"ד סי' שו', מכל מקום שבת דקדושתו חמורה מאד וחביבה, וההירה תורה דלא די' במה שמקודשת ועומדת רק שצריך לקדש בפכ"ה עכ"ל. ונראה מדבריו שקדוש שבת בדברים הוא תוספת בקדושת השבת ודמי לבכור שקדושתו מרחם ומצוה להקדישו.

³ ולענין בכור דיאכא מצוה להקדישו אע"פ שחממוהו הוא קדוש עי' בשו"ת אחיעזר ח"ג סי' ס"ז שהאריך כמו ע"י שמקדיש חל הקדושה מבח פיו או דלא חל כלום ע"י הקדשו אך מ"מ יש מצוה

של לילה ענינו לקדש את השבת, אך בקידוש של יום אין צורך לקדש את השבת דהא כבר קידשו בלילה אלא כל ענינו הוא משום שצריך לקבוע סעודתו על היין. ולכא' בזה נחלקו הרמב"ם והראב"ד, דהרמב"ם סובר כפירוש הר"ן דקידוש של יום ענינו לומר שבת ושירה לקדושתו של יום וכשמברכין על היין בתחילת הסעודה הוי כעין שבת ושירה לקדושתו של יום, ולהכי דינו שוה לקידוש של לילה שצריך קידוש במקום סעודה ואסור לאכול בו קודם שיקדש, דתרווייהו ענינם שוה לומר דברי שבת וקידוש לקדושתו של יום, אבל הראב"ד סובר כפירוש המהר"ם חלאווה והמאירי דקידוש של יום אין ענינו אלא כדי לקבוע סעודתו על היין, וחלוק הוא מקידוש של לילה, ולהכי ס"ל להראב"ד דבקידוש של יום אין איסור לאכול קודם קידוש, דאין זה קידוש של לילה.

יבואר דהא דס"ל להרמב"ם דקידוש של יום שוה לקידוש של לילה אזיל לטעמיה דבקידוש של לילה אינו מקדש את השבת

אכן ברמב"ן עה"ת הנ"ל מבואר דקידוש של יום חלוק מקידוש של לילה וכדעת המהר"ם חלאווה והמאירי, אך הוסיף לבאר שהוא משום שקידוש של לילה ענינו לקדש את השבת כקידוש של יובלות ולהכי סגי כמה שקידש בתחילת השבת, וז"ל לפי שכל הטעונים קדוש מתקדשים בכניסתן פעם אחת, כגון קדוש החדש, וקדוש היובל, אבל ביום אסמכתא, ואין אומרים בו מקודש כלל, שדיינו בפעם אחת בכניסתו וכו' עכ"ל. ומבואר בדבריו דלא שייך לקדש ביום כעין קידוש של לילה שהרי נתקדש בכניסתו וכסברת הראב"ד הנ"ל.

ולפ"ז הרמב"ם דס"ל דקידוש של יום דינו שוה לקידוש של לילה לטעמיה אזיל, דהא נתבאר דטעמו של הרמב"ם דקידוש של יום שוה לקידוש של לילה הוא משום דס"ל דחובת קידוש של יום אין ענינו רק כדי לקבוע סעודתו על היין, אלא שבוה שקובע תחילת סעודתו על היין הוי כעין שבת ושירה לקדושתו של יום, לטעמיה אזיל דקידוש של לילה אין ענינו לקדש את השבת דהא השבת כבר קדושה ועומדת אלא כל ענינו הוא לומר דברי שבת וקידוש בכניסת השבת ולהכי מצי לפרש דקידוש של יום שוה לקידוש של לילה.

יבואר מש"כ הטור והשו"ע דצריך לעשות הקידוש מיד בכניסת השבת

עוד נראה לתלות בגדר חובת קידוש של לילה, דהנה בטור ובשו"ע בריש סי' רע"א כתבו כשיבא לביתו ימחר לאכול מיד, ובמ"ב שם פירש בשם הב"ח דמש"כ

נשאלתי שבבית הכנסת אחד העלו אחד למפטיר וכשרצו להתחיל לקרוא את ההפטרה בנביא לא מצאו את העולה למפטיר האם אפשר לעלות אחר לקריאת ההפטרה בלבד.

ונשאלתי עוד כה"ג, דהנה מנהג בני אשכנז שבמנחה בתענית ציבור מפטירין בנביא דרשו ה', אך בני ספרד אין נוהגין כן, ובבית הכנסת של בני אשכנז העלו אחד שנוהג כמנהג בני ספרד בתענית ציבור למפטיר, והלה חשש לברך ברכות ההפטרה דהא למנהג בני ספרד אין מפטירין וא"כ לדידיה שנוהג כמנהג בני ספרד הוי ברכות ההפטרה לבטלה, וחשבו לעלות אחר לקריאת ההפטרה בלבד, האם מצי למיעבד הכי.

הנה בגמ' במגילה דף כ"ג א' אמר עולא מפני המפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחילה מפני כבוד התורה, ופירש רש"י שלא יהא כבוד תורה וכבוד נביא שוה, והיינו שאם המפטיר בנביא יברך עליו ולא יקראו בתורה תחילה הרי אנו משוים את דברי הנביאים לתורה בקריאה וברכה, ולכן צריך לקרות המפטיר בתורה תחילה ומהו יראו שהתורה עיקרית [מ"ב סי' רפ"ב ס"ק כ"ח].

ולפ"ז לכא' אי אפשר לאחר לעלות לקריאת ההפטרה בלבד, אלא יצטרכו לקרוא לו בתורה תחילה כמה פסוקים, ואח"כ יברך על הנביא.

אך התינו בשבת שאפשר להוסיף על השבעה קרואים, דאז אפשר לעלות אחר ויקראו לו בתורה תחילה ואח"כ יקראו לו בנביא, אבל בתענית ציבור לא מצי למיעבד הכי, דהא אין מוסיפין על ג' קרואים כדתנן ברפ"ג דמגילה, וכן פסק בשו"ע בריש סי' קל"ה, וא"כ היכי ליעביד, דלקראו לאחר להפטרה לבד א"א דצריך שיקרא בתורה תחילה, ולקראו לו קודם בתורה גם אי אפשר כיון שאין מוסיפין.

יבואר אם מפטירין בנביא בתענית ציבור

אך נראה דלא הוי ברכה לבטלה ובדיעבד אחר שעלה למפטיר יברך ברכות ההפטרה, דהנה בב"י תע"ה הביא שברא"ש במגילה בסוף פרק בני העיר הביא מחלוקת אם מפטירין בנביא בתענית ציבור, וסיים הרא"ש 'והעם נהגו להפטיר', וכן ברבינו ירוחם הביא שיש מקומות שנהגו להפטיר ויש מקומות שלא נהגו להפטיר, וכתב 'דהכל לפי המנהג', אך כתב הב"י שמדברי הרמב"ם בפ"ג מהל' תפלה ה"ח נראה שאין מפטירין בשום תענית לא בשחרית ולא במנחה אלא בט' באב בשחרית בלבד, וכן כתב הרב דוד אבודרם אלא שכתב להפטיר במנחת תשעה באב, וכן מנהג בני ספרד שלא להפטיר בשום תענית לא בשחרית ולא במנחה חוץ מתשעה באב שמפטירין בו בשחרית ומנחה.

ובשו"ע בסי' תקס"ו כתב שבתענית ציבור קרואין ויחל בשחרית ובמנחה, ולגבי אם מפטירין בנביא לא כתב לא לאיסור ולא להתיר, אך הרמ"א שם כתב שבמנחה מפטירין דרשו ובשחרית אין מפטירין, ולהכי מנהג בני אשכנז שמפטירין בתע"צ במנחה כמ"ש הרמ"א, אבל מנהג בני ספרד

השו"ע לאכול מיד היינו לקדש, והוא כדי שיומור שבת בעת תחילת כניסתו, דכל כמה דמקדמין לה טפי עדיף, ובביאור הגר"א כתב דהוא כמו שאמרו עיולי שבת עדיף כמה דמקדמין ליה, ומכיון שקידש צריך לאכול מיד.

והנה מריהטת הדברים נראה דאין זה מדין זריזים מקדמין למצוות, אלא זהו מעלה בהקידוש גופא שמקדים לקדש מיד בכניסת השבת, וצ"ב.

ולכא' לדעת הרמב"ן דמצוות קידוש ענינו לקדש את השבת כקידוש יובלות מובן היטב הא דיש מעלה בקידוש שמקדים לקדש מיד, דכיון שחזינו שצריך להקדיש את השבת ולהוסיף קדושה על קדושת השבת, ודאי **דראוי שמתחילת השבת יוסיף קדושה זו שכל השבת תתקדש יותר בקידושו**, ולהכי כתבו הטור והשו"ע שימחר לאכול מיד והיינו לקדש מיד, אבל לדעת הרמב"ם דמצוות קידוש אין ענינו לקדש את השבת אלא רק לומר דברי שבת וקידוש, אין טעם כ"כ שיהיה מעלה בקידוש גופא שיהיה דוקא בתחילת השבת, ובאמת הרמב"ם לא הזכיר דין זה שצריך לקדש מיד, ולכא' אזיל בזה לטעמיה, וכמשנ"ת אמנם בגמ' מבואר דעיולי שבתא כמה דאפשר מקדמין, ואפשר דאינו אלא משום כבוד שבת.

יבואר אם יש מצוה לקדש בסעודה שלישית

והנה אם יש מצוה לקדש בסעודה שלישית, הנה הרמב"ם פרק ל' משבת ה"ט, כתב חייב אדם לאכול שלש סעודות בשבת אחת ערבית ואחת שחרית ואחת במנחה וכו' וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על יין וכו' וכן בימים טובים, ע"כ.

ובכס"מ שם כתב דמדברי הטור סימן רצ"א נראה שמפרש דברי רבינו דר"ל שיקדש גם בסעודה שלישית על היין קודם סעודה כמו בשאר סעודות, [שכתב שם אחר שהביא שהר"מ ה' קובע סעודה שלישית על היין, שהרא"ש לא ה' מברך על היין קודם סעודה שלישית, ומשמע דדעת הטור שהר"מ ס"ל שמברכין על היין קודם סעודה שלישית], ומסיים בכס"מ שם ואין זה במשמע אלא רצה לומר שישתה יין בתוך סעודה, כי זהו פירוש קובע סעודתו עליהם ולא שיקדש קודם סעודה, ובפירוש כתב רבינו בפכ"ט ה"ו ומוצה לברך על היין ביום השבת קודם שיסעוד סעודה שני', וזהו הנקרא קדושה רבא משמע בהדיא דבסעודה שני' דווקא קאמר ולא בשלישית עכ"ל הכס"מ.

ונמצא דמה שכתב הרמב"ם לקבוע כל אחת משלשתן על היין אינו מדין קידוש אלא מכבוד הסעודה לקבען על היין, אבל קידוש אינו אלא בסעודה שנה כמש"כ הרמב"ם להדיא, ולדברי הראשונים דס"ל דקידוש היום אינו קידוש ס"ל דמה שמברכין על היין ביום הוא מדין קביעות הסעודה על היין כמו דס"ל להרמב"ם בסעודה שלישית.

בעניין אם עלה למפטיר ואח"כ הלך אם אפשר לקרוא לאחר לקרוא ההפטרה

יכו' דבשבת שמוסיפין יעלה אחר ויקראו לו קודם בתורה ואח"כ יקראו לו בנביא

והנה בשו"ע בסי' רפ"ב סעי' ה' כתב אם לא נמצא מי שיוודע להפטיר אלא אחד מאותם שעלו לקרות בתורה, וכבר אמר ש"צ קדיש אחר קריאת הפרשה, זה שרוצה להפטיר צריך לחזור ולקרות ויברך על קריאתו תחלה וסוף.

והטעם שזה שרוצה להפטיר צריך לחזור ולקרות ולברך על קריאתו תחילה וסוף הוא כמשנ"ת מהגמ' במגילה דאמר עולא שהעולה למפטיר צריך שיקרא בתורה תחילה מפני כבוד התורה, וא"כ א"א שיקראו לאחר לקרות ההפטרה לבד.

יבואר אם גם העולה לשביעי צריך לקרות בתורה קודם

והנה במג"א שם כתב דמסתמת השו"ע נראה דאפילו אם השביעי רוצה להפטיר צריך לחזור ולקרות דכיון שהפסיק בקדיש הנכנסים לא ידעו שזה המפטיר קרא מתחילה בתורה ואיכא בזיון לתורה.

אך האחרונים [אבן העזר שם ובהג"ח חת"ס] פסקו על דברי המג"א, דהא מקור דברי השו"ע הם מתשו"ב ריב"ש בתשו"ק ק"ב, ושם מבואר דהריב"ש מספקא ליה בדין זה, דז"ל ובשלמא אם המפטיר הוא אותו שקרא אחרון היה אפשר לומר שלא יחזור לקרות ולברך אף על פי שהפסיקו בקדיש בין קריאת התורה לקריאת ההפטרה בדומן מועט לא חיישינן משום הנכנסין. וגם בזה יש לדון כיון שאין דרך להפסיק בין קריאת המפטיר בתורה לקריאת ההפטרה. אבל כשאחד מן העולים האחרים הוא מפטיר אין ספק אצלי שצריך לחזור לקרות ולברך, עכ"ל. ומבואר דלא ברירא ליה להריב"ש דין זה אם כשעולה השביעי אחר שהפסיקו בקדיש גם ג"כ צריך לחזור ולקרות, ואיך פשיטא ליה

שאין מפטירין דמסתמת השו"ע שלא כתב שמפטירין נראה שהמנהג שאין מפטירין, וכן נראה מסקנת הב"י.

יבואר דבן ספרד שעלה למפטיר יכול לברך ברכות ההפטרה ולא הוי ברכות לבטלה

אך נראה דבדיעבד שעלה כבר בן ספרד למפטיר דיכול לברך ברכות ההפטרה, וליכא למיחש לברכה לבטלה, דבב"י בסי' תכ"ח בתו"ד כתב בפשיטות שמפטירין בתענית ציבור בנביא, דבטור שם הביא דבפסיקתא אימא דמבראשית עד י"ז בתמוז מפטירין מענין הפרשיות דומה בדומה, ומשם ואילך לפי הזמן ולפי המאורע, תלתא דפרוענותא ושבע דנחמא ותרת דתויבתא, ולגבי תרת דתויבתא הביא הטור מנהגים חלוקים בזה, ובב"י שם כתב דהתרת דתויבתא דם הפטרת שובה ישראל שקוראים בין ר"ה ליוה"כ ודרשו ה' שקוראים בצום גדליה, וכ"כ בשו"ע שם בסעי' ח', ומבואר בב"י שגם בתענית ציבור מפטירין בנביא וזהו אחד מהתרת דתויבתא שאמרו בפסיקתא, וא"כ ליכא למימר שזה ברכה לבטלה, אלא שמנהג בני ספרד שאין מפטירין, אבל ברכה לבטלה לא הוי.

להמג"א דחזור ומברך ויעוין שם בהגהות חת"ס שכתב וכן נראה להורות שגם אחר קדיש יעלה לקרוא ההפטר בלבד.
ובמ"ב שם ס"ק כ"ח העתיק דברי המג"א אלהכח, אך הוסיף דמ"מ נכון יותר בעניינו שהפסיק בקדיש שיקרא המפטר אחד מן הקודמים ולא השביעי, וביאר השעה צ"ש שם שהוא משום שהרי"ש קצת מסופק בזה שהשביעי רוצה להפטר!

יבואר שאם קראו המפטר ואינו יכול לקרות ההפטר קורין לקרות ההפטר

והנה ברמ"א בס' רפ"ד סעי' ד' כתב שאם קראו המפטר מי שאינו יודע לומר ההפטר יכול אחר לאומרה, אבל לכתחלה אסור לעשות כן. וביאר המג"א שם דאע"פ שהעולה למפטר צריך לקרות בתורה תחילה מפני כבוד התורה, מ"מ הכא שהפסיק בקדיש קודם שעלה למפטר ניכר הדבר שמה שקראו בתורה תחילה היה לשם מפטר, ובדיעבד סמכין על זה.

נשאלתי בבהמ"ד שהוצרכו להמתין לקריאת הנביא שהודיעו להם שיגיע אליהם הנביא מבית הכנסת אחר בעוד חצי שעה, ורצו להתפלל מוסף קודם קריאת ההפטר ויקראו ההפטר אחר מוסף האם ראוי לעשות כן.

הנה בשו"ת הר"י מינאש סי' פ"ט כתב דהיינו טעמא שאין מפסיקין בקדיש אחר השלישי בת"ב וביוה"כ משום שאם יפסיקו בקדיש יוצרכו להעלות עוד עולה למפטר שהרי אין עולין לנביא לחד וכ"כ שו"ת מהר"י מינץ שהובא בגליון רעק"א בשו"ע סימן תקנ"ט, וא"כ כ"ש שלא יתפללו מוסף בין עליית המפטר להפטר שהרי מפסיק בכמה קדישים ביניהם וכל שמפסיק ביניהם הרי זה נראה כעולה לקריאת הנביא בלבד.
ולדבריהם ראוי שלא להפסיק כלל בין המפטר וההפטר שהרי כשמפסיק הרי זה

הענין הזה ג' חיים אדלשטיין שליט"א
בדעת הפמ"ג דאין ערבות בברכת שהחיינו
א) כמה שנכתב לדעת הרמ"א בס' תקפ"ה ה'התקוע לאחרים אף שהוא כבר יצא יד"ה, מ"מ יברך שהחיינו בשביל השומעים, וא"כ מבי' דיש ערבות בברכת שהחיינו ושוב אפשר לברך שהחיינו בשביל אחר שקנה בגד חדש.
הראוני בדפמ"ג בא"א בס' רכ"ה ס"ק א' כ' להדיא דא"א להוציא בברכת שהחיינו מדין ערבות, וז"ל ומסתברא דכל ברכת שבח והודאה א' מוציא הדין, ויראה שהחיינו שיהיה הא לא הכי לא, דאך יברך שהחיינו על שמחת הלב והוא אין שמה, גם י"ל דהכא גונא לא מחויב מטעם ערבות מקרי דאין זה חובת הגוף, גם יש אומרים דכל הקר שות עין ראש השנה כ"ש [ע"א] ועיין סימן ר"ג [סעיף ב].
והנה לטעם השלישי דנקט דהיינו משום רשות כבר נתבאר בגליון מדברי הביאור"ל בס' ק"צ דנקט דאף בדבר שאינו חובה שייך ערבות ע"ז.
ואף טעם השני דנקט דאין זה חובת הגוף ולכא"ל כוונתו דאף אין נימא דהקונה בגד או אוכל פרי מחויב בשהחיינו

"לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני". יש כאן ציווי מיוחד במה שאמרה תורה לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני, והרי כל האיסורים אסור לעשות על פניו של מקום, שהרי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו, וא"כ צ"ב מהו שהדגישו התורה בלאו זה שהאיסור לעשותו לעבודה זרה על פני דייקא.
עוד יש להבין דהנה הרמב"ם הלכות עבודה זרה פרק א' הל' א' כתב וז"ל בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדול ונבערה עצת הכמני אותו הדור ואנוש עצמו מן הטועים היה, וזו היתה טעותם, אמרו הואיל והאלהים ברא כוכבים אלו וגלגלים להנחיל את העולם ונתנם במרום והכל להם כבוד והם שמשיה המשתמשים לפניו ראויין הם לשבחם ולפארה ולחלוק להם כבוד, וזהו רצון האל ברוך הוא לגדל ולכבד מי שגדלו וכבודו, כמו שהמלך רוצה לכבד העומדים לפניו וזהו כבודו של מלך, כיון שעלה בזה על לבם התחילו לבנות לכוכבים הילות ולחברים לון קרבתם ולשבחם ולפארה בדברים ולהשתחוות למולם כדי להשיג רצון הבורא בדעתם הרעה, וזה היה עיקר טעותם כוכבים, וכך היו אומרים עובדיה הודיעים עיקרה, לא שיהיו אומרים שאין שם אלוה אלא כוכב זה, הוא שירמיה אומר מי לא יירא מלך הגוים כ"ך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמון ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עין הוא, כלומר הכל יודעים שאתה הוא לבדך אבל טעותם וכסילותם שמומים שזה ההבל רצונך הוא עכ"ל.
והנה לא ביאר הרמב"ם מהו הטעות הגדולה שטעו בני האדם, דהא באמת צריך לכבד את העומדים והמשרתים לפני מלך בשר

יבואר אם בט' באב בשחרית אומרים הקדיש קודם ההפטר או לאחריו
ונפ"מ בזה לענין ט' באב, דהנה מנהגו בשחרית בט' באב לאחר שקוראים בתורה קודם שפסחין בנביא אסף אסיפא אומרים קדיש, והרי"ע בגליון השו"ע בס' תקנ"ט תמה על זה וז"ל מיהו תמיהה על שראיתי נהגו שאומרים קדיש אחר שקרא השלישי בתורה קודם שאומרים ההפטר, הא מביאר דהמפטר צריך לקרות בתורה תחלה שלא יא' כבוד ההפטר ככבוד התורה לעלות בשביל ההפטר לחד, אלא דמדינת השביעי הוא המפטר דמפטר עולה למיני הקרואים, אלא כיון דמוסיפים בשבת (וכן ביום טוב יש דעות) עבדי ככ"ע לקרות מניין הקרואים וזולת המפטר, אבל עכ"פ המפטר צריך שיקרא בתורה תחלה, וא"כ אם מוסיקים בקדיש, כשאומר אחר"כ ההפטר הוי כעולה להפטר לחד, ויהי הכרחי לעלות אחר לקרות בתורה ולהפטר, ומה"כ המג"א סי' רפ"ב סט"ז אהיה' דהתם יפטר מי שעולה לו' וא' יאמר הקדיש אחריו, וא"כ מה בין אם השביעי הוא המפטר דאין מפסיקין בקדיש לקריאתו לאמירת ההפטר ומה בין ט"ב דהשלישי הוא המפטר שיאמרו קדיש.

לענין נשמת חוקר יקרי' ר' יוסף בן סטי ז"ל שחיה מאין פניו לכל אדם נכבד ליל שבת א' דר"ה תשפ"א י"ה זכור ברוך לענין ר' יעקב עזרי' ז"ל בן ידבאלח"ר א' שלמה נחמיה שליט"א

ולפ"ז בידון הנ"ל שהיה בשבת ואחר שעלה למפטר הלך מבית הכנסת שפיר אפשר לקרוא לאחר שיעלה לנביא בלבד דכיון שהפסיקו בקדיש ליכא בזיון לתורה.
אך בתענית ציבור שאין אומרים קדיש קודם ההפטר לא יוכל לעלות לנביא לבד דאיכא בזיון לתורה, אך יעוי' בשו"ת נ"ב מהדו"ת או"ח תשו' ק"י שכתב דאף אם לא אמרו קדיש אפשר לעלות אחר לנביא לבד, דהיכא שאי אפשר עולה לנביא אפילו שלא קראו לו בתורה תחילה, והא דכתב המג"א שהוא משום שהפסיקו בקדיש אין זה אלא בשבת ויו"ט שאפשר להוסיף וא"כ הו"ל למימר שאותו שעולה למפטר יקרא בתורה תחילה דהא אפשר להוסיף ולהכי כתב דכיון שהפסיקו בקדיש תו ליכא חסרון בכבוד התורה ואין צריך להוסיף עוד עלייה בשביל זה.
והוסיף עוד הנו"ב ד"ל דלא הצריך המג"א שיאמר קדיש אלא בימימה כי אולי הש"ץ בשעה שקורא את המפטר היה אומר יעמוד פכ"פ ולא היה מסיים לומר מפטר. אבל ביומנו שהש"ץ אומר יעמוד פכ"פ מפטר א"כ הכל יודעים שלמפטר קראוהו, ואפילו שלא הפסיקו בקדיש ליכא בזיון התורה כשאחר עולה לנביא לבד.

בעניין אם להתפלל מוסף בין קריאת המפטר לקריאת ההפטר

נראה שעולה למפטר לחד ואע"פ שבדיעבד אינו הפסק אבל לכתחלה ראוי שלא להפסיק כלל.
ויש שקובעים עצמם לומר דרשה בין המפטר לקריאת ההפטר כשממתנין שיביאו להם את הנביא, ולכא"ל נראה שאין ראוי לעשות כן, דמן הדין אין מפסיקין ביניהם כלל.
ולכאורה עדיף שיאמרו דברי תורה קודם קריאת התורה מאשר שיפסיקו בדברי תורה בין קריאת המפטר וקריאת הנביא.
ובבית מדרשו של מרן בעל חוט שני זצ"ל שמעתי שאם היו צריכים להמתין זמן רב היו קוראים בנביא הנכתב בדפוס, שסבר שעדיף לקרוא בנביא הנכתב בחומש מאשר להמתין על הנביא גם משום טירחא דצבורא, ואפשר דגם מהאי טעמא שאין ראוי להפסיק בין קריאת המפטר והנביא אמר שלא להפסיק ולהמתין לנביא אלא לקרות מתוך החומש.

בעניין מה שנתבאר בגליון פרשת יתרו אם יש ערבות בברכת שהחיינו

אבל עדיין אין זה חובה שמוטלת על גופו, והיינו דיכול להפטר מחובה זו אם ימור הבגד או לא יאכל הפרי, ולכא"ל לדעת הביאור"ל הנ"ל דאף על מצוה מן המובחר יש ערבות הכא לא גרע.
אך אבתי נשאר טעם הראשון דאך יברך שהחיינו על שמחת הלב והוא אין שמה, [וז"ל לפי"ז דשהחיינו דברכת המצוות אינו על שמחת הלב דא"כ אמאי בשופר יש ערבות, ובאמת חוי' דשם הוא חובה וע"כ דאין זה אותו גדר].

ישוה דברי החת"ס בתשו' קמ"ד
ב) בקושיא שהובאה בגליון על דברי החת"ס בתשו' או"ח קמ"ד דאם כבר בשהחיינו של קידוש אינו יכול לקדש דהוי ככרת הנתנין ולכא"ל תמוה מדברי הרמ"א בס' תקפ"ה דמברך על שופר שהחיינו להוציא אחרים אחר דאף כבר יצא.
הנה במג"א שם בס' תקפ"ה כ' דלכתחילה אם השומע יודע לברך לא יוציא התקוע אלא יברך השומע, כדי לצאת ידי השיתוף דבשהחיינו אין יכול להוציא אם כבר יצא (אף במצוה של דיבור כדב' שם הפמ"ג) וא"כ י"ל דחשש החת"ס לךך שיטה.

בעניין איסור עבודה זרה שנאמר בו על פני משא"כ בכל המצוות

והנה נודעוה ארץ וברגע אחד מות רבבות בני אדם ולא די לנו בזה אלא שהקב"ה זועזע בנזה אפריו עיר ירושלים שנלקחו נשמות יקרות על ידי בני עוולה והכל לעוררנו אל התשובה שהרי אמר הכתוב הכרתו גוים נשמו פנותם אמרתי אך תירא תקחי מוסר, ויעוין בשו"ת בית הלוי דרושים דרוש ו' שכתב בענין עונשי מצרים וז"ל באו לו כל העונשים מידה כנגד מידה ותכליתם הי' כדי להשיש בלבם של ישראל יראת ה' ורוממותו שיהיו נפחדים מהר נאוו ולעקור מקרב לבם כל נטע ושורש הרע שהשריש הוא בלבם על דרך מאמר הכתוב הכרתו גוים נשמו פנותם אמרתי אך תירא תקחי מוסר, ולכן הכבדי' את לב פרעה בחמש מכות האחרונות כדי שיוסיף עליו מכות ועונשים והוא כדי שיתוסף יראת ה' בלבם כי בכל מה שהוסיפו לראות בעיניהם מושפטים ועונשים של מצרים יוסיפו לירא מפניו ה', עכ"ל, וא"כ חייבים גם אנו לקבל קבלות למעשה ולתורה.
וישמע יתרו מה שמועה שמעו ובא ופרש"י קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, ובספר באר יוסף ביאר שכשראה שגם אחר קריעת ים סוף יתכן לקרר המוסר ולתחת ולענה ראה שצריך לעשות חפץ להתעוררות ולבוא להתגבר וכן אנו צריכים לבוא ולשוב ולעשות מעשה ולשוב אל ה' יתברך וכבר עורר מרן ראש הישיבה שליט"א על לימוד המוסר שנתרופח הרבה בקרב בני התורה ואם אנו נחזיק עצמנו בלימוד המוסר נזכה לקיים בעצמנו או נדברו יראי' אל רעהו ויקשבו וכו' והוי לי אמר ד' והמלתי עליו כאשר יתמלו איש על בנו העובד אותו וכל הלימוד מוסר הוא בכלל אותו פסוק וזכה לחמלה יתירה מאת ה' יתברך.

ומצאתי במנהגים כתב כן לומר קדיש קודם אמירת ההפטר וכן ראיתי בלבשו ו' הטעם שלא לומר הקדיש קודם קריאת השלישי כיון דעדיין לא נגמר מנין הקרואים עיין שם אבל מ"מ אינו מעלה אריכה על אמירת הקדיש בין קריאה לאמירת ההפטר.
ולא מלאני לבי לבטל המנהג, ותה"ל מצאתי היום בתשובת הר"י מינץ שגשאל על מה אין נוהגים לומר קדיש בט"ב וכן ביוה"כ במנחה אחר קריאת השלישי קודם אמירת ההפטר, והשיב כדבריו הנ"ל דא"ל לומר הקדיש דהוי הפסק ויהיה הכרחי לעלות עוד לקרות בתורה ולהפטר והוא א"א עיין שם, הנהגה דהנהגה היה שלא לומר הקדיש עד שעמד השואל אמאי א"ל הקדיש, ולענ"כ כך הוא מעיקר הדין לומר בט"ב הקדיש אחר אמירת ההפטר דהקדיש יא' על קריאת התורה וההפטר לא היו הפסק כמ"ש המג"א סי' רפ"ב סקט"ו וכו', עכ"ל.
ולדעת האבן העזר והחת"ס א"ש מנהגו שאומרים הקדיש קודם קריאת ההפטר, דהם סברי דכשעולה השביעי והכי כשעולה השלישי אע"פ שהפסיקו בקדיש לא היו הפסק וחשיב שעלה לתורה תחילה.